

Képirás

Beszélgetés Abonyi Antal operatórral

SHAH GABRIELLA

Abonyi Antal Baglyasalján született, innen indult filmes pályafutása. A Színház- és Filmművészeti Főiskola elvégzését követően, 1961-től a Hunnia Filmgyárban kezdett dolgozni, majd 1968-ban a Magyar Televízió vezető operátora lett. Több jelentős játékfilmben dolgozott (pl. Húsz óra, Aranysárkány, Völgy, Hahó, Öcsi!, Az özvegy és a százas), ezenkívül bábfilmeket és szórakoztató műsorokat is készített. 75. születésnapja alkalmából életútjáról, pályafutásáról beszélgettünk.

– Nógrád megyében, Baglyasalján születtél, ahová a mai napig hazajársz. Mit jelent neked ez a hely?

– Baglyasalja – egy életen át elkísér ennek a kis nógrádi falunak a neve, sokszor leírom, hiszen itt születtem 1938-ban. Akkor még egy kis falucska volt, de én városnak láttam. Volt egy temploma, ahol kisgyerekként ministráltam, volt egy nagyon szép kaszinója, körülötte csodálatos parkkal. A parkot az én nagyapám, (Adamszky) Abonyi Jenő tervezte és kivitelezte, és gyermekkoromban még eredeti pompájában létezett. A kaszinóban működött egy mozi, édesapám, Abonyi Antal volt a mozigépész. Sokat jártam fel hozzá a gépházba, ahol megcsodáltam a kattogó vetítógépet a vibráló fényeivel. Ez a mesevilág határozta meg a további életutamat. Sajnos a csoda véget ért, a szüleim elváltak, de gyökeret vert bennem a mozi és a film iránti rajongás. Ezek a baglyasi élmények határozták meg a jövőmet, hogy a filmnek szenteltem az életemet.

– *Tízéves voltál, amikor Mátraszelére költöztetek. Ott volt lehetőség a film közelében maradni?*

– Édesanyám nővérének a halála miatt költöztünk el, hogy annak kislányát, Pötyikét anyám nevelje. A későbbiekben, a falu villamosítása után, filmszínházat nyitottak, amelynek a vetítógépésze Pötyike férje, Králik János lett. Újra felcsillant bennem a remény.

– *Hogyan kerültél a Színház- és Filmművészeti Főiskolára?*

– Az általános iskola befejezése előtt levelet írtam a filmgyárnak, tanácsukat kérve, hogy milyen irányban folytassam a tanulmányaimat, hogy operatőr lehessenek. A levelemre maga a nemzetközi híró operatőr, Illés György válaszolt, akit már hírből régen ismertem. De hogy ő válaszoljon nekem, arról álmodni sem mertem. Nagyon kedvesen bátorított, és tanácsokkal látott el, hogy miképpen készülhetek leghasznosabban a filmoperatőrségre. Javaslatára a salgótarjáni Madách Gimnáziumba iratkoztam be. Miközben hétköznaponként ide jártam, a hétvégéken már a szelei moziban lettem vetítógépész. Érettségi után egy évvel, 1957-ben felvettek a főiskola operatőri szakára.

– *Meséj a főiskolás évekről! Ki volt számodra a legfontosabb mester?*

– Nehéz évek következtek, mert rengeteg hiányosságot kellett pótolnom. Az első években hosszú éjszakákon át tanultunk a főiskola Vas utcai könyvtárában. Szerencsénkre kiváló tanárok tanítottak. A művészettörténetet Szöllösi Andrásné, az irodalmat Hegedűs Géza, a filmtörténetet Nemeskürty István. De mindenekelőtt Illés Györgyöt kell megemlítenem, aki már nagyon sok világhíró operatőrt tanított (Zsigmond Vilmost, Badal Jánost, Kovács Lászlót, Koltai Lajost, stb.). Fantasztikusak voltak a mestereink. Illés Gyuri bácsi nemcsak mint tanár, s nemcsak mint operatőr, hanem mint ember is a legnagyobb szeretetnek örvendett. Valami különleges érzéke volt az emberekhez. Mindannyiunk apja volt. Amikor a filmgyárban mellette dolgoztam, már akkor is mindig szakított időt arra, hogy elmagyarazza nekünk, miként és miért úgy világít, vagy a kamerát miért helyezi oda, ahová. Mellette dolgozni felért egy második főiskolával. Tőle tanultam, hogyan kell nyugodtan, jó hangulatban dolgozni, és ő maradt a példaképem a mai napig. Hálával tartozom még Forgács Ottó operatőrnek, mellette lettem igazi operatőr, rám bízta a kamerát, én ülhettem a kamera mögött, én vehettem fel a jeleneteket. Megbízott bennem, annyira, hogy látatlanban rám merte bízni a kamera irányítását.

– *A Hunnia Filmgyárban dolgoztál a főiskola befejezését követően. Hogyan kerültél a Magyar Televízióhoz?*

– Hét éve dolgoztam a filmgyárban, amikor kínálkozott a lehetőség, hogy átvesznek a televízióhoz főoperatőrnek. Ezt Lénárt Istvánnak köszönhettem, aki akkor az operatőrök főnöke volt. Ott aztán minden eddigi vágyam

beteljesülhetett. Habzoltam a munkát, szinte minden műfajban dolgoztam. Megtanultam az elektronikát, és megint szerencsém volt, mert olyan rendezővel kerültem össze, aki imádta ezt a műfajt. Ő volt Rajnai András. Együtt készítettük például a *Pirx pilóta*, a *Dante: Isteni színjáték – Pokol* és a *Gulliver* című filmeket.

– *A tévéjátékokon kívül számtalan szórakoztató műsor készítésében is részt vettél.*

– Egy véletlennek köszönhettem az újabb szerencsémet. Kalmár András rendezőnél be kellett ugranom egy pótfelvételt csinálni, ami kimaradt egy már más operatőrrel elkészített műsorból. A pótfelvételt elkészítettem, ami annyira megtetszett a rendezőnek, hogy felkért, dolgozzunk együtt. Így kerültem a szórakoztató osztályra, ahol a nyugdíjazásomig dolgoztam. Nyolc éven keresztül a szilveszteri műsorok főoperatőre voltam, majd sok-sok szórakoztató műsort, operettet, zenés műsort, kabarét forgattam (mint a *Lili bárónő*, *Egy csók és más semmi*, *Bársony Rózsá, Röck Marika, Én csak táncolok – Medveczky Ilona műsora, Ez is operett, az is operett...*). Vagy megemlíthetem még a *Szeszélyes évszakokat*, az *Uborkát*, és a *Kató néni* műsorokat is. De a *Röpülj páva* zenei vetélkedő egy részének felvételét is, éppen Salgótarjában, én készítettem.

– *Nagyon sok dokumentum- és ismeretterjesztő film operatőre is voltál.*

– Az ismeretterjesztő filmek közül szívesen emlékszem Czeizel Endre műsorára, a *Születésünk titkaira*, vagy Oskó Judit rendezésében a *Párizs építészete, Finnország iparművészete, Dél-Afrika építészete* című műsorokra, de nagyon érdekes volt még Apponyi Geraldin élete is. Ő Albánia királynője volt a II. világháború előtt.

– *Ne feledkezzünk meg a bábfilmekről, hiszen olyan kiváló bábfilmek operatőre voltál, mint a Futrinka utca, a Dús király madara és a Süsü, a sárkány.*

– Igen, a sors ismét adott egy újabb lehetőséget. Az évek alatt sok bábfilmet is csináltam, Szabó Attila rendező felkért a *Süsü* mesesorozat operatőrének. Ennek a sorozatnak óriási sikere lett, örömmel mondhatom, hogy harminchat ország vette meg. Dacára annak, hogy – ahogy korábban felsoroltam – rengeteg műsort is készítettem, az ismertségemet jórészt mégis ennek a mesesorozatnak köszönhetem. Bárki, ha meghallja, hogy én voltam a *Süsü* operatőre, felkapja a fejét, fülíg szalad a szája, és hálából rögtön igazi barátjává fogad.

– *Nem hagyhatom ki, hogy ne kérdezzek rá, volt-e közös munkátok a szintén palóc Gaál István rendezővel.*

– Illés Györgyhez hasonló természetű volt Gaál István is. Vele 1964-ben dolgoztam együtt segédoperatőrként, a *Jegenyék* című filmben. Benne

a sokszínű tudását, a nyugalmát és a csendességét becsültem. Eszményi rendező és munkatárs volt.

– A filmjeiddel több díjat is nyertél. Melyek számodra a legfontosabbak?

– Az egy csók és más semmivel a Veszprémi Fesztivál fődíját kaptuk, de külföldi fesztiválokon, pl. az *Ének a galaktikáról* című filmért 1976-ban a technikai fődíjat nyertük el. Az *Alfonzó-show*ért megkaptuk a Montreaux-i Fesztivál díját, a *Dante: Isteni színháték – Pokol* című alkotásért pedig a Spanyol Fesztivál díját. Számptalan nívódíjnak vagyok a tulajdonosa. Ma már nyugdíjas vagyok, de örömmel járok haza Baglyasaljára, a településre, ahonnan annak idején elindultam.

